

تاریخ تنظیم: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

مرکز مطالعات راهبردی اتاق بازرگانی استان قم

V\askari

شناسنامه طرح	
عنوان	موانع تولید
سال انتشار	۱۴۰۳
آدرس	قم، کیلومتر ۵ اتوبان قم-تهران، اتاق بازرگانی استان قم
تهیه کننده	فهیمة علی عسکری (مرکز مطالعات راهبردی اتاق بازرگانی قم) ۰۲۵۳۶۱۵۰۱۰۴ ۰۹۱۱۲۶۹۶۴۰۱
چکیده	<p>این مقاله به بررسی موانع رشد تولید در ایران می‌پردازد و نتایج یک تحقیق جامع را در ۱۹ رده قانونی طبقه‌بندی کرده است. جامعه هدف این پژوهش شامل ۳۸۳۷ واحد صنعتی بوده و نتایج حاصل از مصاحبه با ۱۰۴۷ واحد به‌دست آمده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که مشکلاتی از قبیل محدودیت‌های بانکی، پیچیدگی‌های مالیاتی، چالش‌های صادرات و واردات، و کمبود زیرساخت‌ها، به‌عنوان موانع اصلی رشد تولید شناخته شده‌اند. این موانع نه تنها بر عملکرد صادراتی واحدهای تولیدی تأثیر می‌گذارند بلکه به کاهش رقابت‌پذیری و افزایش هزینه‌های تولید نیز منجر می‌شوند. مقاله به تحلیل عمیق این موانع پرداخته و پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت تولید در کشور ارائه می‌دهد. هدف نهایی این تحقیق، جلب توجه به اهمیت رفع این موانع و ایجاد بستر مناسب برای رشد پایدار تولید در ایران است.</p>
کلیدواژه	موانع رشد و تولید، علل کاهش تولید، قوانین مخل تولید

V\askari

مقدمه

رشد تولید یکی از عوامل کلیدی در توسعه اقتصادی است. با توجه به شرایط اقتصادی کنونی ایران، شناسایی موانع موجود در این مسیر اهمیت ویژه‌ای دارد. در این تحقیق، موانع رشد تولید در ۱۹ رده قانونی طبقه‌بندی شده‌اند که شامل امور بانکی، مالیات، صادرات و واردات، فروش در بازار داخلی، تامین اجتماعی و ... می‌باشد.

روش‌شناسی

این تحقیق با استفاده از روش‌های کمی و کیفی انجام شده و داده‌ها از طریق پرسشنامه و مصاحبه با فعالان اقتصادی جمع‌آوری شده است. جامعه هدف این پژوهش شامل ۳۸۳۷ واحد تولیدی بوده و نتایج حاصل از مصاحبه با ۱۰۴۷ واحد به‌دست آمده است. سپس، داده‌ها در ۱۹ رده قانونی طبقه‌بندی و تحلیل شدند.

نتایج

نتایج تحقیق نشان‌دهنده وجود موانع متعددی در زمینه‌های مختلف اقتصادی است. در ادامه، به تفکیک هر رده قانونی به بررسی موانع پرداخته می‌شود:

۱. امور بانکی: مشکلاتی نظیر عدم امکان دریافت تسهیلات، محدودیت‌های بانکی و عدم اجرای قوانین مربوط به وثایق.
۲. مالیات: مشکلاتی مانند تقسیم بدهی‌ها، بخشودگی جرایم مالیاتی و عدم شفافیت در فرآیندهای مالیاتی.
۳. صادرات و واردات: محدودیت‌ها در بازار صادرات، هزینه‌های بالای حمل و نقل و عدم اعطای مشوق‌های صادراتی.
۴. فروش در بازار داخلی کاهش تقاضا برای محصولات، بالا بودن قیمت تمام شده و وجود کالاهای مشابه خارجی.
۵. تامین اجتماعی: مشکلات مربوط به بدهی‌ها و جرایم تامین اجتماعی و عدم صدور مفاصا حساب.
۶. زمین و امور اراضی: عدم اختصاص زمین برای اجاره و مشکلات مربوط به تایید فعالیت‌های اقتصادی.
۷. برق و انرژی: مشکلات تامین برق و هزینه‌های بالای انتقال انرژی.

V\askari

۸. ماشین آلات و تجهیزات: عدم امکان واردات تجهیزات و قطعات و نقص ماشین آلات.
۹. مواد اولیه مشکلات تامین مواد اولیه به دلیل فقدان نقدینگی و ممنوعیت واردات.
۱۰. استاندارد: زمان بر بودن صدور مجوز استاندارد و عدم نظارت مناسب بر کالاهای مشمول استاندارد.
۱۱. آب: مشکلات تامین آب و عدم امکان دریافت انشعاب.
۱۲. شهرک‌های صنعتی: مشکلات مربوط به دریافت مجوزها و عدم دسترسی به زیرساخت‌های لازم.
۱۳. مطالبات از دولت: مشکلات مربوط به دریافت به موقع مطالبات از دستگاه‌های دولتی.
۱۴. محیط زیست: مشکلات مربوط به صدور مجوزهای زیست محیطی و زمان بر بودن فرآیندها.
۱۵. معدن: مشکلات مربوط به فعالیت‌های معدنی و معارضات محلی.
۱۶. مجوز: الزامات سختگیرانه برای ثبت برند و عدم تعیین تکلیف فعالیت‌های مرتبط با رمزارزها.
۱۷. مشکلات تامین گاز و افزایش تعرفه‌ها.
۱۸. گمرک: زمان بر بودن فرآیند ترخیص کالا و سخت‌گیری در صدور مجوزها.
۱۹. سوخت: مشکلات تامین سوخت‌های فسیلی و تغییرات نرخ سوخت.

جدول مشکلات و موانع تولید استخراج شده با جزئیات

۱	امور بانکی
۱	صور و توقف اجرائیه
۲	اقدامات اجرایی روی وثایق خارج از طرح
۳	عدم اجرای ماده ۱۹ قانون رفع موانع تولید - پذیرش محل اجرای طرح و ماشین آلات بعنوان وثیقه
۴	توقف جانشینی در شهرک‌های صنعتی

V\askari

محدودیت عملیات بانکی و بسته شدن حسابها بدلیل بدهی	۵
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل چک برگشتی	۶
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل بدهی معوق بانکی	۷
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل مشکلات تامین تضامین و وثایق بانکی	۸
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل مشمولیت ماده ۱۴۱ قانون تجارت	۹
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل عدم رعایت نسبت مالکانه	۱۰
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل مشکلات ناشی از ذینع واحد	۱۱
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل عدم تکافوی صوت های مالی	۱۲
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل محدودیت اختیارات استانی	۱۳
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل محدودیت منابع در سطح استان و میزان سرمایه گذاری طرح ها و پروژه ها	۱۴
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل اولویت بدهی ها	۱۵
عدم امکان دریافت تسهیلات و خدمات بانکی به دلیل کمبود منابع ارزی	۱۶
امهال مطالبات بانکها	۱۷
تقسیم مجدد بدهی با شرایط قبلی	۱۸
عدم بخشودگی جرایم بانکی	۱۹
عدم آزاد سازی مازاد وثایق	۲۰
اقاله ملک تملک شده به مالک قبلی	۲۱
محاسبه نرخ سود و بررسی مجدد محاسبات	۲۲
افزایش مهلت ارائه اسناد برای معاملات ارزی	۲۳
رفع تعهدات ارزی	۲۴
نحوه بازپرداخت تسهیلات ارزی - قیمت ارز و مدت زمان بازپرداخت	۲۵
اعطای قرارداد به متقاضی	۲۶
عدم تخصیص و تامین به موقع ارز	۲۷
محدودیت در ثبت سفارش کالا و صدور مجوز ارزی	۲۸
محدودیت در انتقال ارز به فروشنده خارجی	۲۹
افزایش هزینه نقل و انتقال ارز	۳۰
بلوکه شدن ارز در حسابهای خارجی برای خرید ماشین آلات و مواد اولیه	۳۱
محدودیت در انتقال ارز حاصل از صادرات به تولید کننده داخلی	۳۲

توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در زمان رسیدگی در مراحل دادرسی	۳۳
عدم ایفای تعهدات و پرداخت به موقع تسهیلات مصوب	۳۴
مالیات	۲
تقسیم بدهی معوق یا جاری ارزش افزوده	۱
تقسیم بدهی معوق یا جاری مالیات مستقیم (عملکرد)	۲
بخشودگی جرایم مالیات بر ارزش افزوده	۳
بخشودگی جرایم مالیات مستقیم (عملکرد)	۴
بخشودگی جرائم مالیاتی ماده ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر	۵
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در خصوص حساب ها	۶
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در خصوص تبصره ۳ ماده ۱۸۶	۷
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در خصوص ممنوع الخروجی	۸
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در خصوص اموال غیر منقول	۹
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در خصوص کارت بازرگانی	۱۰
توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر آنها در زمان رسیدگی در مراحل دادرسی (از مرحله تجدید نظر تا دیوان عدالت اداری)	۱۱
تسریع در مراحل دادرسی مالیاتی - هیئت بدوی	۱۲
تسریع در مراحل دادرسی مالیاتی - هیئت تجدید نظر	۱۳
تسریع در مراحل دادرسی مالیاتی - هیئت ماده ۲۱۶	۱۴
تسریع در مراحل دادرسی مالیاتی - هیئت مواد ۲۵۱ و ۲۵۱ مکرر	۱۵
صدور مقاصد حساب ارزش افزوده	۱۶
صدور مقاصد حساب مالیات مستقیم (عملکرد)	۱۷
تاخیر در بازگشت مالیات ارزش افزوده به صادر کنندگان	۱۸
تهاتر مالیات با مطالبات از دولت	۱۹
عدم شفافیت در مالیات باز یافت پسماند کالاهای ابلاغی محیط زیست	۲۰
عدم برخورداری واحدهای تولیدی از معافیت مالیاتی طرح های توسعه (ماده ۱۳۲ ق م م)	۲۱
توسعه نامتوازن در سامانه مودیان مالیاتی و مشکلات آن	۲۲
کاهش رقابت پذیری بخشهای مولد دارای مجوز به علت عدم دریافت مالیات از بخش های غیر مولد یا بخشهای مولد بدون مجوز	۲۳
عدم درج تاریخ ورود و خروج مودیان در فهرست مودیان فاقد اعتبار ارزش افزوده در سامانه	۲۴

V\askari

۳	صادرات و واردات
۱	محدودیت یا از بین رفتن بازار صادرات
۲	افزایش هزینه ها (تولید ، بازاریابی ، توزیع ، حمل و ...)
۳	سیاستهای ارزی برای بازگشت ارز حاصل از صادرات به کشور
۴	حمل بار (زمینی ، هوایی ، دریایی و ریلی) و بیمه
۵	عدم امکان دریافت ضمانتنامه های صادراتی
۶	عدم پرداخت وجه ناشی از صادرات از سوی خریدار خارجی
۷	عدم حساسیت حقوقی لازم از صادر کننده در برابر عدم ایفای تعهد طرف خارجی
۸	عدم ثبات قوانین و مقررات تجاری
۹	فقدان زیرساختهای صادراتی کافی از جمله پایانه ها و ...
۱۰	عدم تناسب عوارض صادراتی با ارزش افزوده کالاهای صادراتی
۱۱	عدم اعطای مشوق های صادراتی
۱۲	حمایت از صادرات به کشورهای همسایه
۱۳	دریافت مجوز استاندارد صادرات
۱۴	ممنوعیت صادرات به کشورهای مقصد
۱۵	قوانین گمرک کشورهای مقصد
۱۶	عدم توسعه متناسب بنگاههای صادراتی
۱۷	تمدید کارت بازرگانی در بازه ۶ ماه اعتبار
۱۸	عدم حذف کامل مجوزهای دستگامی در فرآورده واردات و صادرات
۴	فروش در بازار داخلی
۱	کاهش فروش
۲	عدم تقاضا برای محصول
۳	واردات کالاهای مشابه خارجی
۴	واردات کالاهای قاچاق
۵	شبکه توزیع یا نمایندگی نامناسب
۶	بالا بودن قیمت تمام شده
۷	بالا بودن تعرفه مواد اولیه
۸	پایین بودن تعرفه محصول
۹	بالا بودن هزینه های سربار

V\askari

۱۰	قیمت گذاری دستوری
۱۱	عدم اجرای برنامه های نوسازی و بازسازی
۱۲	خدمات پس از فروش
۱۳	انحصار عرضه برخی از مواد اولیه و محصولات تولید داخل صرفا از طریق بورس
۱۴	انحصار خرید از بورس توسط صرفا واحدهای تولیدی دارای پروانه مرتبط
۱۵	فاصله معنا دار قیمت‌های مصوب و قیمت‌های بازار آزاد
۵	تامین اجتماعی
۱	تعیین تکلیف بدهی تامین اجتماعی
۲	تقسیم کوتاه مدت یا میان مدت بدهی و جرایم تامین اجتماعی
۳	بخشودگی جرایم تامین اجتماعی
۴	حسابرسی و رسیدگی به دفاتر بیش از یکسال
۵	پرداخت درصدی حق بیمه
۶	ساختار هیئت های رسیدگی به شکایات بدوی و تجدید نظر
۷	زمان بر بودن رویه رسیدگی به شکایات بدوی و تجدید نظر
۸	توقف اقدامات اجرایی
۹	علی الراس شدن حق بیمه در پروژه ها و کارهای حجمی
۱۰	فقدان وحدت رویه در تعیین مصادیق سخت و زیان آور
۱۱	صدور مفاسد حساب تامین اجتماعی
۱۲	توقف اقدامات اجرایی و رفع اثر از آنها در زمان رسیدگی در مراحل دادرسی از مرحله تجدید نظر تا دیوان عدالت اداری
۶	زمین و امور اراضی
۱	عدم اختصاص زمین برای اجاره
۲	اعتراض به مبلغ اجاره
۳	اعتراض به تاخیر و تعدیل مبلغ اجاره
۴	خرید زمین اجاره شده
۵	تمدید اجاره
۶	عدم تایید پرداخت عوارض
۷	عدم مقبولیت نوع فعالیت
۸	درخواست معافیت بر اساس نوع مجوز

تاریخ تنظیم: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

مرکز مطالعات راهبردی اتاق بازرگانی استان قم

V\askari

۹	اعتراض به تشخیص زراعی یا باغ بودن زمین
۱۰	عدم تایید استعلام های انجام شده
۱۱	تسریع در صدور مجوز موافقتنامه
۱۲	متراز و ابعاد زمین
۱۳	نرخ تغییر کاربری
۷	برق
۱	عدم امکان دریافت انشعاب برق
۲	عدم تایید مازاد برق مورد نیاز
۳	هزینه های انتقال از محل توزیع تا محل مصرف
۴	تقسیم مبلغ بدهی برای دزیافت انشعاب جدید
۵	نایابداری ، ناترازی و قطعی شبکه برق
۶	تقسیم بدهی برق
۷	خسارات ناشی از قطعی برق
۸	استفاده غیر مجاز از خطوط انتقال برق
۹	عدم اطلاع رسانی صحیح قطعی برق به واحدهای تولیدی
۱۰	عدم اختصاص بسته های تشویقی برای استفاده از انرژیهای تجدید پذیر و نیروگاههای کوچک مقیاس
۱۱	عدم خریداری برق مازاد تولید شده واحدهای تولیدی دارای نیروگاه توسط وزارت نیرو
۱۲	واردات کالاهای مشابه خارجی
۸	ماشین آلات و تجهیزات
۱	عدم امکان راه اندازی ماشین آلات به علت تحریم
۲	نقص ماشین آلات و تجهیزات
۳	ممنوعیت واردات قطعات و لوازم یدکی
۴	ممنوعیت واردات تجهیزات و ماشین آلات
۵	عدم عرضه قطعات و لوازم یدکی توسط تولید کنندگان داخلی
۶	عدم عرضه تجهیزات و ماشین آلات توسط تولید کنندگان داخلی
۷	تعارض قانون ساخت داخل با توسعه سرمایه گذاری ، تولید و صادرات کالاها با در نظر گرفتن درجه بندی کیفی در تولید کالا

تعارض اجرای قانون ساخت داخل با تخصیص همزمان تسهیلات ارزی و ریالی به طرح های صنعتی و معدنی	۸
عدم تخصیص تسهیلات برای بازسازی و نوسازی ماشین آلات مستهلک	۹
مواد اولیه	۹
عدم امکان تامین مواد اولیه به دلیل فقدان نقدینگی	۱
عدم امکان تامین مواد اولیه به دلیل ممنوعیت واردات	۲
محدودیت یا عدم عرضه مواد اولیه داخلی	۳
نوسان قیمت با افزایش قیمت مواد اولیه	۴
تعارض قانون ساخت داخل با واردات و مصرف مواد اولیه با در نظر گرفتن درجه بندی کیفی در تولید کالاها	۵
انحصاری کردن نحوه تامین مواد اولیه صرفا از طریق بورس	۶
استاندارد	۱۰
نحوه نمونه گیری و آزمایش کالا توسط استاندارد	۱
زمان بر بودن صدور مجوز استاندارد	۲
هزینه صدور مجوز استاندارد	۳
تمدید مجوز استاندارد	۴
عدم تدوین استاندارد داخلی برای برخی از کالاها	۵
عدم نظارت مناسب برای کالا های مشمول استاندارد	۶
آب	۱۱
عدم امکان دریافت انشعاب آب	۱
ناپایداری و عدم دریافت آب از طریق شبکه	۲
تقسیم مبلغ پرداختی برای دریافت انشعاب جدی آب	۳
تقسیم بدهی آب	۴
ناپایداری تخصیص سهمیه پساب و فاضلاب برای طرح های در دست اجرا	۵
جلب رضایت معارضین برای خطوط انتقال آب	۶
استفاده غیر مجاز از خطوط انتقال آب	۷
شهرک های صنعتی	۱۲
درخواست اختصاص زمین	۱
بلوکه شدن زمین در شهرک های صنعتی توسط مالکان غیر فعال	۲

درخواست تقسیط پرداخت هزینه زمین	۳
تغیر زون بندی	۴
اخذ مجوز احداث بنا	۵
اخذ مجوز پایان کار	۶
اخذ مجوز پروانه بهره برداری	۷
رفع مشکلات ناشی از قرار داد های فسخ شده	۸
عدم دسترسی به امور زیربنایی شهرک (آب , برق , گاز , فاضلاب و ...)	۹
قبول محل اجرای طرح به عنوان وثیقه نزد بانک عامل	۱۰
توقف اندامات اجرایی برای جانشینی	۱۱
بهره مندی از تسهیلات تشویقی در سئوات ابتدایی تاسیس واحد های جدید التاسیس	۱۲
مطالبات از دولت	
دریافت به موقع مطالبات از دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی	۱
تهاتر مطالبات از دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی با سایر دستگاهها	۲
تهاتر مطالبات شرکتهای ذینفع از دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی با سایر دستگاهها	۳
محیط زیست	
صدور مجوز استقرار یا جواز تاسیس	۱
صدور مجوز استفاده یا پروانه بهره برداری	۲
تاخیر یا عدم صدور مجوز توسعه واحد	۳
جرایم زیست محیطی	۴
عدم لحاظ نقطه نظرات وزارت صمت در تعیین فهرست کالاهای مشمول بازیافت پسماند ابلاغی سازمان محیط زیست	۵
زمان بر بودن فرایند بررسی در سازمان محیط زیست و ادارات کل آن	۶
عدم شفافیت در ارزیابی طرح های زیست محیطی	۷
لحاظ کردن اندازه گیری و کنترل آلاینده ها در حد استاندارد بین المللی از سوی واحد های تولیدی بجای ارزیابی بر مبنای فواصل از سکونتگاه ها	۸
معادن	
عدم امکان اجازه انجام فعالیت های معدنی از سوی دستگاههای اجرایی (محیط زیست ، منابع طبیعی و ...)	۱
معارضان محلی	۲

تاریخ تنظیم: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

مرکز مطالعات راهبردی اتاق بازرگانی استان قم

V\askari

فرسودگی ماشین آلات معدنی و عدم امکان تامین آن	۳
افزایش هزینه های سرمایه گذاری و جاری در معادن	۴
ارائه طرح ها و لوایح مغایر با قانون که منجر به افزایش ریسک سرمایه گذاری در این امر میشود	۵
لزوم تشکیل پنجره واحد در فضای مجازی	۶
مجوز ۱۶	
الزام داشتن مجوز تولیدی به منظور ثبت برند	۱
محدودیت در استفاده از عبارات غیر فارسی در برندهای صادراتی	۲
عدم اثربخشی سازوکار تشویقی موجود برای ترویج بخش تحقیق و توسعه	۳
عدم تعیین تکلیف فعالیت مرتبط با رمزارزها	۴
گاز ۱۷	
عدم امکان دریافت انشعاب گاز	۱
قطعی و افت فشار گاز	۲
تقسیم مبلغ پرداختی برای دریافت انشعاب جدید گاز	۳
افزایش بدون برنامه و مکرر تعرفه گاز	۴
نحوه قیمت گذاری گاز برای صنایع پایین دستی	۵
گمرک ۱۸	
تسهیل در ترخیص کالا	۱
تسریع در ترخیص کالا	۲
بررسی مجدد محاسبات حقوق و عوارض	۳
پذیرش تضمین اولیه برای ترخیص کالا به دفعات (صرفاً برای واحدهای تولیدی)	۴
هزینه انبارداری در گمرک	۵
عدم وجود وحدت رویه در ارزش گذاری کالاهای وارداتی یا صادراتی در گمرکات مختلف	۶
زمان بر بودن فرایند نمونه گیری و آزمایش کالا توسط گمرک	۷
سخت گیری در صدور مجوزهای ترخیص به دلیل رعایت استاندارد صادراتی کشور	۸
لزوم اخذ شناسه کالا برای کالاهای وارداتی	۹
عدم توسعه گمرکات تخصصی	۱۰
عدم توسعه مناسب دولت الکترونیک در گمرکات مختلف	۱۱
لزوم بازنگری در ضبط و فروش کالاهای تملیکی در گمرکات	۱۲
عدم تکافوی آزمایشگاههای مرجع مستقل در گمرکات	۱۳

V\askari

تسریع در استرداد حقوق و سود بازرگانی کالاهای صادراتی ورود موقت	۱۴	
	سوخت	۱۹
عدم امکان تامین سوخت های فسیلی جایگزین	۱	
زمان بر بودن رویه دریافت سوخت های فسیلی	۲	
تغییرات نرخ سوخت	۳	
عدم تخصیص سوخت به واحدهایی که طبق ماده ۹۰ آیین نامه اجرایی قانون معادن اقدام به احداث واحد فراوری معدن بدون جواز تاسیس در محدوده معدن کرده اند	۴	

نتیجه گیری

نتایج این تحقیق نشان می دهد که موانع متعددی بر سر راه رشد تولید در ایران وجود دارد. برای رفع این موانع، نیاز به سیاست گذاری های جامع و هماهنگی بین دستگاه های اجرایی است. همچنین، پیشنهاد می شود که بهبود زیرساخت ها و تسهیل فرآیندهای اقتصادی در اولویت قرار گیرد.

پیشنهادات

-تدوین سیاست های حمایتی؛ ایجاد سیاست های تشویقی برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان.

-تسهیل فرآیندهای اداری؛ کاهش زمان و پیچیدگی در فرآیندهای اداری و صدور مجوزها.

-تقویت همکاری بین بخش های مختلف؛ ایجاد هماهنگی بین وزارتخانه ها و دستگاه های دولتی برای رفع موانع.

با این مقاله، امیدواریم که توجه بیشتری به موانع رشد تولید در ایران جلب شود و اقدامات مؤثری در جهت بهبود وضعیت اقتصادی کشور انجام گیرد.

تاریخ تنظیم: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

مرکز مطالعات راهبردی اتاق بازرگانی استان قم

V\askari